



# Εφικτή η λύση αν αλλάξουμε τη διαδικασία

**ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΙ ΤΑΛΑΤ:** Θα μπορούσαμε να φτάσουμε σε διευθέτηση στις διαπραγματεύσεις με τον Δημήτρη Χριστόφια

**Α**ισιόδοξος ότι μπορεί να επιτευχθεί λύση στο Κυπριακό είναι ο ηγέτης του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος, Μεχμέτ Αλί Ταλάτ. Παρουσιάζεται πεπεισμένος ότι η Τουρκία θα στηρίξει τη λύση... Πιστεύει ότι θα μπορούσε να είχε πετύχει λύση με τον Δημήτρη Χριστόφια, ρίχνει όμως την ευθύνη στον συνομιλητή του ο οποίος, όπως ισχυρίζεται, ήθελε να πάρει περισσότερη στήριξη από τον κόσμο, και γι' αυτό προτίμησε να προχωρήσει αργά εν αντιθέσει με τον ίδιο που βιαζόταν.

**Κάποιοι θεωρούν ότι τα άστρα έχουν ευθυγραμμιστεί για να λυθεί το Κυπριακό. Και εσείς δηλώνετε ότι μπορεί αυτή τη φορά να οδηγηθούμε σε λύση. Πού στηρίζετε την άποψή σας αυτή, τι αλλάζει;**

-Πολλά πράγματα έχουν αλλάξει. Μετά το δημοψήφισμα για το σχέδιο Ανάν αντιμετωπίσαμε την αδιαλλαξία του Τάσου Παπαδόπουλου για 4 χρόνια και κατά τη δική του περίοδο δεν μπορούσαμε να πετύχουμε τίποτα. Η εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια ήταν μια πολύ θετική εξέλιξη. Οι διαπραγματεύσεις άρχισαν το 2008, και συνεχίστηκαν για ενάμιση χρόνο, από τον Σεπτέμβριο του 2008 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2010. Κατά την περίοδο αυτή πετύχαμε κάποια επιτεύγματα, κάποιες συγκλίσεις. Ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία των συνομιλιών του Κυπριακού που οι δύο ηγέτες βρήκαν μέσω των συνομιλιών κοινά σημεία. Στο παρελθόν θα θυμάστε ότι οι συνομιλίες γίνονταν μεταξύ των ηγετών, αλλά στην πράξη μόνο τα Ηνωμένα Έθνη κατέθεταν κάποιες προτάσεις, τις οποίες αποδέχονταν ή όχι οι ηγέτες. Οι μόνες συμφωνίες υψηλού επιπέδου ήταν το 1977 και το 1979. Μόνο εγώ και ο Χριστόφιας κα-

### Η πρόταση κόκκινων γραμμών δεν βοηθά την επίτευξη λύσης

θόσαμε στο τραπέζι, βάλουμε κάτω τα προβλήματα, τα διαπραγματευτήκαμε, βρήκαμε συγκλίσεις, τις γράψαμε κάτω, βάλουμε τα σημεία που χρειαζόντουσαν περισσότερη συζήτηση και τις αποκλίσεις, τα σημεία των διαφορών μας. Ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία που οι δύο ηγέτες δημιούργησαν μια κυπριακή ιδιοκτησία συνομιλιών.

**Γιατί δεν μπορούσατε να λύσετε το Κυπριακό;**  
-Διότι συνομιλούσαμε μόνο ενάμιση χρόνο. Δεν μπορούσαμε να οριστικοποιήσουμε τα πάντα σε αυτό το διάστημα διότι ήταν μια καινούργια διαδικασία.

**Ενάμιση χρόνος δεν ήταν αρκετός;**  
-Θα μπορούσαμε, αλλά πολλοί λόγοι επηρέαζαν τη διαδικασία. Οι θέσεις του κ. Χριστόφια δεν είχαν πλατιά στήριξη από τον κόσμο και λόγω αυτού του γεγονότος ήταν κάπως προσεκτικός και πολύ αργός. Ήθελε να εξασφαλίσει περισσότερη στήριξη από τον κόσμο, πιθανόν τόνος. Προτίμησε να προχωρήσει αργά, σε αντίθεση με μένα που βιαζόμουν.

**Διότι είχατε μπροστά σας «εκλογές»;**  
-Ναι, και ήξερα ότι αν δεν είχαμε περιγράψαμε λύση μπορούσα να χάσω τις «εκλογές», πράγμα που έγινε και το είχα πει πολλές φορές του κ. Χριστόφια. Νόμιζε ότι θα επέμβαινε η Τουρκία και θα κέρδιζε. Δυστυχώς, αυτή είναι μια πολύ συνθησιμένη άποψη στην Ελληνοκυπριακή πλευρά. Πολλές φορές είπα ότι αν η Τουρκία υποστηρίξει κάποιον θα χάσει. Αυτό συνέβη και με μένα.

**Κάποια κόμματα επέκριναν τον Δημήτρη Χριστόφια για τις γενναϊώδεις προτάσεις που σας έδωσαν;**  
-Κατηγόρησαν και εμένα στη δική μας πλευρά ότι ήμουν γενναϊώδης και ο Έρωγλου κέρδισε τις «εκλογές» με αυτές τις κατηγορίες.

**Πόσες από τις δικές σας συγκλίσεις με τον Χριστόφια έχουν δεχτεί οι Ακιντζί - Αναστασιάδης;**  
-Σχεδόν όλες. Από όσο ξέρω έχουν δει ξανά όλες τις συγκλίσεις και δεν πιστεύω ότι υπάρχει κανένα πρόβλημα εκεί.

**Πολλοί θεωρούν ότι αν θέλατε μπορούσατε να πετύχατε λύση...**

-Η διαδικασία ήταν αργή, διότι ο Χριστόφιας το είπε πολλές φορές ήθελε να ήταν προσεκτικός. Βέβαια τον καταλαβαίνω. Ένας άλλος παράγοντας ήταν η αντιμετώπιση των Ελληνοκυπρίων στο περιουσιακό που ήταν πολύ απλό, χωρίς καμιά ευελιξία. Ο Χριστόφιας έλεγε ότι οι πρώην ιδιοκτήτες θα αποφάσιζαν για την περιουσία και η κύρια λύση θα είναι η αποκατάσταση. Εκείνη την εποχή δεν υπήρχε η από-



ΦΩΤΟ: Γ. ΝΗΣΙΩΤΗΣ

## Η επιτροπή ΑΚΕΛ-ΡΤΚ θα βοηθά στις συνομιλίες

**-Σας επισκέφτηκε πρόσφατα μια αντιπροσωπεία του ΑΚΕΛ με τον Άντρο Κυπριανού, αποφασίσατε τη σύσταση κοινής επιτροπής;**  
-Ναι, έχουμε την εμπειρία με τις διαπραγματεύσεις με τον Χριστόφια και σκεφτήκαμε να συγκροτήσουμε μια κοινή επιτροπή, η οποία θα συζητά τις πιεσές του Κυπριακού σε λεπτομέρεια. Θα προσπαθήσουμε να βρούμε κοινά σημεία τα οποία να παρουσιάζουμε στους ηγέτες για να τους βοηθήσουμε. Δεν θα συμπληρώνουμε τις συνομιλίες, απλά θα βοηπούμε.  
**-Η επιτροπή αυτή θα συναντάται σε καθημερινή βάση;**  
-Δεν αποφασίσαμε ακόμα, θα δημιουργηθεί πρώτα και μετά θα συζητή-

σουμε κάθε πότε θα συνεδριάζει.  
**-Δεν θα πρέπει να βιαστείτε μια που κάποιοι ισχυρίζονται ότι μπορεί να λυθεί το Κυπριακό μέχρι τέλος του χρόνου;**  
-Μακάρι να λυθεί μέχρι τέλος του χρόνου, είναι δυνατόν να συμβεί ακόμα και σε ένα μήνα.  
**-Είναι έτοιμη η Τουρκία να αποσύρει τον στρατό της από το νησί;**  
-Βέβαια, με τη λύση και το έχει δηλώσει. Είμαι πάντα κριτικός απέναντι στην Τουρκία για πολλούς άλλους λόγους, αλλά για το Κυπριακό πραγματικά δεν βρίσκω σημεία να κριτικάρω την Τουρκία.

φραση από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την υπόθεση Δημόπουλος, η οποία βγήκε το 2010, όταν τελειώσαμε τις συνομιλίες για να μας διαφωτίσει στο περιουσιακό.  
**Γιατί δεν πετύχατε;**  
-Σας είπα, διότι ο Χριστόφιας δεχόταν επιθέσεις από την Εκκλησία, από δεξιούς και δεν τον αδικώ που ήταν πολύ προσεκτικός. Αν πείραζε τη διαδικασία, ίσως να είχαμε και πάλι μια αρνητική ψήφο από τους Ελληνοκυπρίους. Αυτό ήταν το πρόβλημα τότε. Σήμερα είναι εφικτή η λύση αν αλλάξουμε τη διαδικασία των συνομιλιών. Να συναντιούνται οι διαπραγματευτές όπως κάνουν τώρα σε βάση πλήρους απασχόλησης και να απομονωθούν από το περιβάλλον τους. Ενωθεί και η Μέσα Ενημέρωσης, κόσμος, με μια ομάδα ειδικών σε ένα χώρο στο εξωτερικό, όπου θα δουλεύουν συνεχώς έχοντας τη βοήθεια των διεθνολογικών κοινότητες, των Ηνωμένων Εθνών και των δύο

μπερών πατριδών Τουρκίας και Ελλάδας. Έτσι θα οριστικοποιήσουν τα πάντα με τη βοήθεια της Τουρκίας και Ελλάδας. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά λέει ότι δεν είναι έτοιμη και το σέβομαι, αλλά πιστεύω ότι εμείς είμαστε έτοιμοι.  
**Η Τουρκία είναι έτοιμη με όλα τα προβλήματα που έχει, με τις εκλογές τον Ιν Νοεμβρίου;**  
-Βέβαια, πολύ σύντομα η Τουρκία θα είναι έτοιμη. Η πολιτική της Τουρκίας δεν αλλάζει και δεν πρόκειται να αλλάξει στο προσεχές μέλλον, φαίνεται έτοιμη για λύση του Κυπριακού.  
**Μέχρι τώρα δεν είδαμε κάποια κίνηση που να δείχνει ότι η Τουρκία θέλει πραγματικά να λύσει το Κυπριακό.**  
-Αυτό το λένε συνεχώς οι Ελληνοκύπριοι, αλλά τι είδους κίνηση περιμένετε; Η Τουρκία δεν είναι στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, είναι ο Ακιντζί και ο Ναμί οι οποίοι λένε ότι είναι έτοιμοι γι' αυτό και

δουλεύουν.  
**Το θέμα του περιουσιακού είναι και σήμερα καιρίο, για πρώτη φορά μετά από τη συνάντηση των ηγετών δεν υπήρξε κάποια ανακοίνωση.**  
-Έχουν κατηγοριοποιήσει τις περιουσίες. Είναι εύκολο να καταγραφούν τα κριτήρια τώρα που υπάρχει η απόφαση Δημόπουλος, η οποία είναι με βάση τους διεθνείς νόμους. Στην εποχή μας η Ελληνοκυπριακή πλευρά έβαζε μπροστά τις Αρχές των Ηνωμένων Εθνών γνωστές ως «Αρχές Πινέρο», που λένε πως όλοι οι εκπομπιστές έχουν το δικαίωμα να αποκατασταθούν σε όμοια κατοικία, γη ή ιδιοκτησία από την οποία έχουν αποστερηθεί. Θα γυρίζαμε πίσω στις συνθήκες προ του 1974. Δεν είναι αυτή η λογική της υπόθεσης Δημόπουλος, με την οποία αναγνωρίζονται δικαιώματα στο άτομο που ζει στην περιουσία, κάτι που δεν γινόταν αποδεκτό από τους Ελληνοκύπριους.  
**Πιστεύετε ότι σήμερα μπορεί να γίνει αποδεκτό;**  
-Ναι, φαίνεται ότι δέχτηκαν τις αρχές μια που αποφάσισαν ότι θα μπου κριτήρια και η λύση θα είναι με αποζημιώσεις, αποκατάσταση ή ανταλλαγή. Βέβαια τώρα συζητούν τα κριτήρια τα οποία τέθηκαν στο τραπέζι. Επιπλέον, σήμερα υπάρχει μια άλλη μεγάλη διαφορά, η κοινή γνώμη των Ελληνοκυπρίων. Κατά την περίοδο του Δημήτρη Χριστόφια η κοινή γνώμη δεν ήταν υπέρ της λύσης για πολλούς λόγους με σημαντικό αυτό της οικονομίας. Οι Ελληνοκύπριοι θεωρούσαν εύρωστη την οικονομία τους και ότι με τη λύση θα χρηματοδοτούσαν τους φτωχούς Τουρκοκύπριους, οπότε γιατί να θέλουν λύση. Αυτή η σκέψη κυριαρχούσε το 2004. Η ίδια σκέψη ήταν πλατιά διαδεδομένη και κατά την προεδρία του Χριστόφια ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους. Μετά την οικονομική κρίση και την κατάρρευση της οικονομίας ο κόσμος κατάλαβε τις πραγματικότητες και πως αν υπάρχει λύση θα ξεπεραστούν τα οικονομικά προ-

βλήματα και θα έλθει μεγάλη ανάπτυξη. Φτάνει να λυθεί το Κυπριακό. Αυτό είναι πιο κατανοητό τώρα. Σήμερα το βλέπω έντονα, με έχουν καλέσει στην Πάφο όπου το 2004 είχε ψηφιστεί κατά 75% «όχι».  
**-Σας είχαν καλέσει και στη Λεμεσό όπου σας είχαν επιτεθεί.**  
-Ναι, μια ομάδα φανατικών, αλλά η μεγάλη πλειοψηφία των ανθρώπων που ήταν εκεί ήταν έτοιμοι να στηρίξουν τις θέσεις μου, κάτι που δεν γινόταν στο παρελθόν.  
**Η λύση/αναμόρφωση των Τουρκοκυπρίων είναι έτοιμη για υλοποίηση;**  
-Δεν είμαι τόσο σίγουρος, αλλά νομίζω πως ναι. Εξαρτάται από τους όρους της συμφωνίας.  
**Βλέπετε τους Ελληνοκύπριους πιο έτοιμους από τους Τουρκοκύπριους;**  
-Όχι, νομίζω ότι και οι δύο είναι το ίδιο έτοιμοι.  
**Ποιες είναι οι κόκκινες γραμμές;**  
-Δεν πρόκειται να μιλούμε για κόκκινες γραμμές, ως κοινότητες δεν πρέπει να βάζουμε κόκκινες γραμμές διότι θα κάνει το ίδιο και η άλλη κοινότητα και αυτό δεν βοηθά.  
**Έχετε στενή σχέση με τον Μουσταφά Ακιντζί, ο Οζντάν Ναμί ήταν και δικό σας διαπραγματευτής, πώς βλέπετε την πορεία των συνομιλιών;**  
-Υπάρχουν δύο προβλήματα. Το περιουσιακό είναι το περιουσιακό, τα άλλα δύο ευαίσθητα θέματα, το εδαφικό και οι εγγυήσεις δεν είναι τόσο μεγάλα προβλήματα. Το περιουσιακό είναι το πιο μεγάλο πρόβλημα διότι επηρεάζει σχεδόν όλους, ακόμα και εμένα. Δεν ήμουν πρόσφυγας, ζούσα στην Κερυνεία, εκεί γεννήθηκα δεν είχα καμιά σχέση με Ελληνοκυπριακή περιουσία αλλά τώρα έχω, διότι η γυναίκα μου αγόρασε ένα διαμέρισμα για τη δουλειά της ως ιατρικός αναλυτής, η γη που κτίστηκε η πολυκατοικία ανήκει σε Ελληνοκύπριο.

### ΣΤΟΧΟΣ ΜΟΥ Η ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΡΤΚ

**-Με τι στόχους αναλάβατε ξανά την ηγεσία του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος -ΡΤΚ;**  
-Με δύο στόχους. Η οργάνωση του κόμματος είναι λίγο αδύναμη, εσωτερικά προβλήματα και αντιπαραθέσεις αποδυνάμωσαν το κόμμα, υπάρχουν προβλήματα οργάνωσης τα οποία θέλω να τακτοποιήσω. Γυρίζοντας πίσω θα μπορέσω να ξαναδιοργανώσω το κόμμα, να αποκαταστήσω την πενιθρία για την οποία ήταν φημισμένο το ΡΤΚ. Το κόμμα άλλαξε από τη δική μου εποχή, ακούγονται πολλές απόψεις και ότι αυτή του κόμματος, αυτό πρέπει να αλλάξει. Ο δεύτερος στόχος είναι ότι χρονίζον δομικά προβλήματα στη διοίκηση του κόμματος και αυτά πρέπει να διευθετηθούν. Έχουμε να αντιμετωπίσουμε πολλά προβλήματα, έλλειψη συμβατότητας με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, πολλά κενά στη «νομοθεσία» μας, πολλά προβλήματα στην οικονομία, στην καθημερινή ζωή. Θα προσπαθήσουμε να τα βελτιώσουμε.  
**-Συμμετέχει το κόμμα σας στην «κυβέρνηση» με δύο γυναίκες.**  
-Ναι, γι' αυτό πρέπει να βοηθήσουμε στο να αντιμετωπιστούν τα διάφορα προβλήματα. Ναι, με την «Υπουργό Εξωτερικών» και την «Πρόεδρο της Βουλής». Στόχος μας είναι να έχουμε 50% γυναίκες και 50% άντρες.

# Πρότεινα συμμετοχή των εγγυητριών δυνάμεων στον διάλογο

**-Η Άγκυρα προβαίνει συνεχώς σε ακραίες δηλώσεις...**

-Αυτά είναι εσωτερικά θέματα που δεν έχουν σχέση με τους Ελληνοκύπριους. Είμαι πεπεισμένος ότι η Τουρκία θα στηρίξει λύση του Κυπριακού. Γι' αυτό πρότεινα την ιδέα να συμμετέχουν οι δύο εγγυήτριες δυνάμεις στη διαδικασία των συνομιλιών, ίσως όχι τώρα αλλά σε κάποια στιγμή όταν θα συζητείται το θέμα της ασφάλειας. Αλλά και στα άλλα θέματα μπορεί να είναι βοηθητική η Τουρκία και η Ελλάδα, διότι έχουν ευρύτερο όραμα όσον αφορά στις διεθνείς εξελίξεις. Οι Τουρκοκύπριοι και Ελληνοκύπριοι είναι περιορισμένοι μόνο στο Κυπριακό. Δεν μιλούν για τα προβλήματα στη Συρία, στη Μέση Ανατολή κ.λπ. Οι ευρύτερες ιδέες θα βοηθήσουν τη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού. Η Τουρκία μπορεί σε κάποια σημεία να κάνει μια μικρή αλλαγή και όλα να τελειώσουν.  
**-Οι ενδείξεις δεν μας κάνουν αισιόδοξους ότι θα κάνει τέτοια κίνηση.**

-Θα το κάνει όταν θα είναι κοντά στο περιβάλλον των διαπραγματεύσεων, γι' αυτό προτείνω τη συμμετοχή στον διάλογο των δύο χωρών. Και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει λόγο σε κάποια σημεία. Τέλος του 2009 η Ισπανία ασκούσε την Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, ο υπουργός Εξωτερικών

Μιγκέλ Άνχελ Μορατίνο μάς έκανε πρόταση να πάμε οι δύο ηγέτες στη Μαδρίτη, η Τουρκία και η Ελλάδα, Βρετανία, Ηνωμένα Έθνη και Ευρωπαϊκή Ένωση σε μια συνάντηση υψηλού επιπέδου για να συνοψίσουμε όσα είχαμε πετύχει μέχρι εκείνη την στιγμή και να τα διακρίνουμε. Αυτή ήταν πρόταση του κ. Μορατίνο εκ μέρους της ΕΕ. Εμείς ως Τουρκοκύπριοι τη δεχτήκαμε και έτσι η ΕΕ θα είχε εμπλοκή στη διαδικασία, δυστυχώς όμως οι Ελληνοκύπριοι δεν τη δέχτηκαν. Αν θέλουμε πραγματικά υποστήριξη πρέπει να δεχτούμε στήριξη από άλλους παράγοντες και η ΕΕ είναι ένας από αυτούς για να μας δώσει πληροφορίες για το ευρωπαϊκό κεκτημένο.  
**-Και για τις εγγυήσεις, διότι κάποιοι διερωτώνται γιατί να υπάρχουν εγγυήσεις με δεδομένο ότι είχατε κράτος-μέλος της ΕΕ;**  
-Υπάρχουν συμφωνίες για εγγυήσεις, πρέπει να τις τροποποιήσουμε αν δεν τις θέλουμε και να τις υπογράψουν τα ενδιαφερόμενα μέλη. Αυτό είναι γεγονός και δεν πρέπει να το αγνοούμε.  
**-Θεωρείτε ότι το θέμα των εγγυητριών μπορεί να ξεπεραστεί αν βρεθεί λύση στα υπόλοιπα σημεία;**  
-Μπορεί να είναι λιγότερο έντονο, αλλά θα είναι πρόβλημα διότι η κοινή γνώμη των Τουρκοκυπρίων θέλει τις εγγυήσεις της Τουρκίας. Οι Ελλνο-



κύπριοι είναι εναντίον αυτού, έτσι θα πρέπει να αντιμετωπιστεί το θέμα σοβαρά και από τις εγγυήτριες δυνάμεις. Πολύ πιθανόν θα γίνει διάσκεψη.  
**-Θα μπορούσε το ΝΑΤΟ να ήταν εγγυήτρια δύναμη, όπως ακούστηκε;**  
-Το ΝΑΤΟ για τους Τουρκοκύπριους δεν είναι εγγυήτρια και δεν θα είναι ούτε και για τους Ελληνοκύπριους στην περίπτωση που προκύψει κάποιο πρόβλημα.

## Η ανάπτυξη θα χρηματοδοτήσει τη λύση

**-Ποιος θα μπορούσε να χρηματοδοτήσει τη λύση;**  
-Για να είμαι ειλικρινής αυτό είναι δύσκολο, αλλά μην ξεχνάτε ότι με τη λύση θα υπάρξει μεγάλη οικονομική ανάπτυξη από την πρώτη μέρα. Σκεφτείτε την αποκατάσταση της Αμμοχώστου, θα υπάρξει μια τεράστια οικονομική ανάπτυξη. Στη νεκρή ζώνη, θα γίνουν πολλές οικονομικές δραστηριότητες και δεν εννοώ κτήρια. Για παράδειγμα μπορεί να αποφασίσουμε να κάνουμε ένα πάρκο ειρήνης για την Κύπρο στη Λευκωσία, όπως το HydePark στο Λονδίνο. Τα έσοδα από αυτές τις οικονομικές δραστηριότητες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση της λύσης και αν μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε το φυσικό αέριο.